

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-751
PAPILDYMO 50¹ STRAIPSNIU IR 2 PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 papildymo 50¹ straipsniu ir 2 priedo pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas) siekiama nacionalinėje teisėje įgyvendinti naujai priimtus 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – PVM direktyva) pakeitimus, suteikiančius Europos Sąjungos valstybėms narėms (toliau – valstybės narės) galimybę tam tikrais atvejais neapmokestinti pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM) prekių, skirtų nelaimių aukoms, tiekimo ir įsigijimo iš kitų valstybių narių bei su tokiomis prekėmis susijusių paslaugų teikimo.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė, tel. 239 0151) Netiesioginių mokesčių skyriaus (vedėja Asta Zelo, tel. 219 9383) vyriausioji specialistė Giedrė Morkūnienė (tel. 239 0229).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Kol nebuvo priimti PVM direktyvos pakeitimai, Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės aktai valstybėms narėms sudarė galimybę neapmokesti PVM tik importuojamų nelaimės aukoms skirtų prekių – 2009 m. spalio 19 d. Tarybos direktyva 2009/132/EB dėl Direktyvos 2006/112/EB 143 straipsnio b ir c punktų taikymo, neapmokestinant galutinio tam tikrų prekių importo pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – Importo direktyva), leidžia neapmokestinti importo PVM prekių, kurias valstybinės organizacijos arba kitos, kompetentingų institucijų pripažintos, labdaros ar filantropijos organizacijos nemokamai išdalija vienos arba daugiau valstybių narių teritorijas ištikusių nelaimių aukoms arba kurios skirtos nemokamai naudotis nelaimių aukoms, paliekant prekes paramos organizacijų nuosavybei (Importo direktyvos 51–57 straipsniai). Tačiau tokią importo PVM lengvatą galima taikyti tik tuomet, jei yra priimtas Europos Komisijos sprendimas, suteikiantis tokį leidimą. Toks Europos Komisijos sprendimas paprastai priimamas valstybių narių prašymų pagrindu, kai jų teritorijoje įvyksta tam tikram įvykis, sukėlęs pavojų gyventojų gyvybei ar sveikatai, jų socialinėms sąlygoms, turtui ir (ar) padaręs kitą žalą. Atitinkamos nuostatos dėl nelaimių aukoms skirtų prekių neapmokestinimo importo PVM perkeltos ir į Lietuvos Respublikos teisės aktus (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. 558 „Dėl Importuojamų prekių, gautų kaip parama, neapmokestinimo importo pridėtinės vertės mokesčiu taisyklių patvirtinimo“).

Kadangi kilus COVID-19 pandemijai paaiškėjo, kad apmokestinimą PVM ES reglamentuojanti teisinė bazė nėra pritaikyta greitai reaguoti į išskirtines aplinkybes, pavyzdžiui, ligų pandemijas, humanitarines krizes ir gaivalines nelaimes, į PVM direktyvą buvo įtraukta nauja nuostata (101a straipsnis), sudaranti galimybes valstybėms narėms krizių ar nelaimių atvejais taikyti PVM lengvatas nelaimių aukoms skirtų prekių tiekimui ir įsigijimui iš kitų valstybių narių bei su tokiomis prekėmis susijusių paslaugų teikimui. Tačiau tokios PVM lengvatų taikymo galimybės susietos su Europos Komisijos sprendimu dėl neapmokestinimo importo PVM - nustatyta, kad PVM lengvatas vidaus sandoriams galima taikyti tik tuomet, jei yra priimtas Europos Komisijos sprendimas, leidžiantis valstybei narei neapmokestinti importo PVM nelaimių aukoms skirtų prekių. PVM lengvatas tokiu atveju vidaus sandoriams leidžiama taikyti tokiais pačiomis sąlygomis kaip ir neapmokestinimą importo PVM.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Atsižvelgiant į 2022 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvą (ES) 2022/542, kuria iš dalies keičiamos direktyvų 2006/112/EB ir (ES) 2020/285 nuostatos dėl pridėtinės vertės mokesčio tarifų, siūloma Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą papildyti nauju straipsniu, numatančiu PVM lengvatas nelaimių aukoms skirtoms prekėms ir su tokiais prekėmis susijusioms paslaugoms, jeigu pagal Importo direktyvoje (53 straipsnis) nurodytą Europos Komisijos sprendimą Lietuvos Respublikai suteikta teisė šių prekių neapmokestinti importo PVM. PVM lengvatos būtų taikomos tokia pačia apimtimi ir sąlygomis, kokios nurodytos Europos Komisijos sprendime.

Priėmus Įstatymo projektą, tokiais atvejais, kai būtų gautas minėtas Europos Komisijos sprendimas, prekių tiekimas būtų apmokestinamas taikant 0 procentų PVM tarifą (suteikiant teisę į ankstesniame etape įsigytų prekių PVM atskaitą), o prekių įsigijimas iš kitų valstybių narių – neapmokestinamas PVM. Su tokiais prekėmis susijusios paslaugos, įskaitant nuomą, būtų apmokestinamos taikant 0 procentų PVM tarifą.

Kartu pažymėtina, kad Įstatymo projekte siūlomas įstatymo taikymas nuo Europos Komisijos sprendime, priimtame pagal ne anksčiau kaip 2022 m. sausio 1 d. pateiktą Lietuvos Respublikos prašymą, nurodytos datos, jeigu ji yra ankstesnė nei Įstatymo projekto įsigaliojimo data, kuris yra palankus paramos gavėjams ir suteikia galimybę pasinaudoti lengvata už praėjusį laikotarpį.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

Nuostata leis paramos gavėjams ir (arba) kitiems asmenims, teikiantiems neatlygintiną paramą nelaimių aukoms, už tas pačias jų disponuojamas paramai skirtas lėšų sumas įsigyti daugiau prekių ir paslaugų.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Nenumatoma.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Nenumatoma.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kitų įstatymų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte neapibrėžiama naujų sąvokų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu reglamentuojamas PVM lengvatų taikymas išskirtinėmis aplinkybėmis, nėra statistinių ir kitų duomenų, padėsiančių numatyti galimų nelaimių mastą ir paramos poreikį bei galimus valstybės biudžeto netekimus dėl PVM lengvatų taikymo nelaimių aukoms skirčiai paramai.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Pridėtinės vertės mokestis“, „nelaimių aukos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Įstatymo projektą prašoma svarstyti ypatingos skubos tvarka, atsižvelgdama į tai Įstatymo projektu siekiama taikyti PVM lengvatas paramai, skiriamai Ukrainos gyventojams, ir taip prisidėti prie šios valstybės kovos su Rusijos Federacijos 2022 m. vasario 24 d. pradėta vykdyti karine agresija, kuri, kaip Lietuvos Respublikos Seimas konstatavo 2022 m. vasario 24 d. rezoliucijoje Nr. XIV-930 „Dėl Rusijos ir Baltarusijos agresijos prieš Ukrainą“, turi reikšmingą neigiamą poveikį visos Europos saugumui, kelia grėsmę pirmaeiliams Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams ir dėl kurios Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. balandžio 21 d. nutarimu Nr. XIV-1044 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“ įvedė nepaprastąją padėtį siekdamas apsaugoti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus.
